

Utbildningsinspektion i Flahultsskolan

Grundskola årskurserna 7–9

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Flahultsskolan den 19–20 februari 2008. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot tre huvudområden: **Kunskaper, Normer och värden** samt **Ledning och kvalitetsarbete**. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i helhetsbedömningen åtgärdas. Åtgärderna ska redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid nästkommande inspektion.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Flahultsskolan, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolorna från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts.

I Flahultsskolan intervjuades rektorn och företrädare för pedagoger, elevvårdspersonal, elever och föräldrar. Inspektörerna besökte även lektioner i samtliga årskurser. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns i skolan utgör underlag för bedömningen.

Beskrivning av skolan

Flahultsskolan	Antal elever
Grundskola	427

Källa: Skolans uppgifter

Flahultsskolan är en 7–9 skola med 427 elever. Skolan är belägen i Norrahammar i den södra delen av Jönköpings kommun, cirka en mil utanför stadskärnan. Till skolan anländer i årskurs 7 elever från fyra olika F–6 skolor, Brodal, Månsarp, Slätten och Taberg.

Skolans arbetslag är organiserade årskursvis, dvs. en grupp lärare tar emot en grupp elever i årskurs 7 och följer dem sedan till årskurs 9. En lagledare för vart och ett av de tre arbetslagen bildar tillsammans med rektorn och biträdande rektorn skolans ledningsgrupp.

I rektorsområdet ingår även en förskola och en öppen förskola/familjecentral, som leds av den biträdande rektorn. Denna verksamhet granskas på en kommunövergripande nivå och bedömningarna redovisas i en separat rapport.

Flahultsskolan byggdes 1967 och har en planlösning som i viss mån begränsar möjligheterna till utveckling av den pedagogiska verksamheten. Lokalerna är dessutom slitna och utdömda av arbetsmiljöverket. En totalrenovering ska enligt kommunens planer vara genomförd hösten 2009.

Skolan ingår i försöksverksamheten med utbildning utan timplan i grundskolan och försöksverksamheten med lokala styrelser inom grundskolan.

Helhetsbedömning

Flahultsskolan har under den senaste femårsperioden påtagligt förändrat karaktär i positiv riktning, enligt intervjuade skolledare och pedagoger samt föräldrar som haft barn på skolan tidigare. Skolan har enligt deras beskrivningar tidigare kännetecknats av bristande arbetsro, frekventa kränkningar elever emellan och låga studieresultat. I lokalpressen har skolan pekats ut som en av kommunens "sämsta".

Skolans nuvarande rektor, som tillträdde för fem år sedan, har i sin utvecklingsstrategi valt att i första hand prioritera ett arbetsklimat som präglas av trygghet och omsorg om den enskilde eleven, nolltolerans mot kränkningar liksom en studiemiljö som präglas av ordning och reda, med en tydlig struktur i undervisningen och distinkta krav på ansvarstagande från elevernas sida. Rektorns utvecklingssträvanden har även inneburit att pedagogerna ålagts krav på ökad måluppfyllelse och fått i uppgift att reflektera över åtgärder som kan leda till förbättrade kunskapsresultat. Som en följd av detta har framför allt en rad organisatoriska förändringar skett. Till dessa hör bland annat skapandet av horisontella eller årskursbaserade arbetslag, schemalagd läxläsning, blockläsning av natur- och samhällsorienterande ämnen, specialpedagogisk kompetens i varje arbetslag och små undervisningsgrupper i flera ämnen, vilket bland annat möjliggjort utvidgade individanpassade stödinsatser inom undervisningsgruppens ram.

Inspektörerna kunde vid besöket iaktta ett i huvudsak gott förhållande mellan personal och elever, där en betydande social omsorg om eleverna som regel framträdde. I stort sett alla elever inspektörerna talade med uppgav att de trivdes på skolan. En god arbetsro och fokus på lärande kännetecknade vidare de flesta av de lektioner inspektörerna besökte, även om enskilda undantag som präglades av motsatsen kunde noteras. Skolledningen var dock medveten om förhållandena och om att kontinuerliga insatser krävs för att upprätthålla ett konstruktivt studieklimat.

De lektioner som inspektörerna besökte gav i de flesta fall exempel på en av läraren väl strukturerad ämnesundervisning med bas i läromedlen och en faktaorienterad förmedlingspedagogik. Däremot gavs inte något exempel på att eleverna fick möjlighet att problematisera eller analysera, självständigt utforska och kritiskt granska

fakta och förhållanden, träna sig att nå fram till och argumentera för egna ställningstaganden. För inspektörerna framstod det som tveksamt, utifrån lektionsbesök och intervjuer, om skolan tog fasta på och i sin undervisning skapade en god balans mellan de olika kunskapsformer som läroplanen värnar om. Elevernas inflytande över undervisningens innehåll, arbetssätt och arbetsformer framstod vidare som marginellt och tog sig främst uttryck i val av ordning för genomförande av givna arbetsuppgifter och val av redovisningsform. I intervjuerna med eleverna framträdde detta som en mer generellt giltig bild. Elevernas medverkan i planering och utvärdering av verksamheten var begränsad. Deras kännedom om de nationella målen för utbildningen var dessutom låg, något som är en given förutsättning för deras möjligheter till inflytande. Däremot var eleverna väl medvetna om lokalt gällande betygsriterier, något som de redan konfronteras med i årskurs 7, trots att betyg enligt grundskoleförordningen först ska sättas i årskurs 8. Enligt intervjuerna förekom viss ämnesövergripande undervisning i syfte att skapa helhet och sammanhang i elevernas lärande, om än relativt sparsamt. Konkreta planer finns emellertid på att utöka de tematiska inslagen då skolans lokaler byggts om och de lokalmässiga förutsättningarna förbättrats.

Utifrån den nationella betygsstatistiken kan konstateras att Flahultsskolans resultat år 2007 är i nivå eller strax över genomsnittet för Jönköpings kommun och i stort sett i nivå med riksgenomsnittet. Över tid har det genomsnittliga meritvärdet i elevernas slutbetyg och andelen med behörighet till gymnasieskolan successivt ökat. Den senare utvecklingen tycks emellertid ha skett på bekostnad av andelen elever med fullständiga slutbetyg, en andel som istället minskat över tid. Det gäller i synnerhet pojkarna. I slutbetyget år 2007 saknade mer än var tredje pojke betyg i ett eller flera ämnen. Pedagogerna förklarar det med en låg studiemotivation hos pojkarna, något som i sin tur beskrivs som en följd av en bruksmentalitet och faktiska möjligheter att få arbete i närsamhället utan längre studier. Skolan kan emellertid inte kapitulera för sådana faktorer, utan har istället till uppgift att utmana elevernas föreställningar och att sträva efter att utvidga deras framtida möjligheter. En annan förklaring till en ökad andel elever med ofullständiga betyg är, enligt intervju med elevvårdsteamet, att skolan i sina stödinsatser tydligt prioriterat de tre behörighetsgivande ämnena, engelska, matematik och svenska. Åtgärdsprogrammen är utöver sociala stödinsatser genomgående begränsade till att omfatta dessa tre ämnen. I sammanhanget finns anledning att framhålla det mönster som framträder i de individuella utvecklingsplaner och åtgärdsprogram som inspektörerna tagit del av, nämligen att de i första hand utpekar elevens, och i vissa fall föräldrarnas, ansvar för elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling. Det finns härvidlag anledning att i större utsträckning förtydliga skolans ansvar och möjliga stödinsatser.

De olika arbetslagen har tilldelats ett betydande ansvar för utveckling av den dagliga pedagogiska verksamheten, framför allt avseende kunskapsuppdraget. Enligt inspektörernas bedömning bör rektorn framöver ta ett ökat ansvar för att verksamheten i sin helhet utvecklas i enlighet med de nationella målen och tillse att strävansmålen bildar utgångspunkt för undervisningens inriktning. Ett mer systematiskt kvalitetsarbete behöver likaså utvecklas, som tar sin utgångspunkt i de nationella målen och som utifrån en analys av resultaten anger åtgärder för utveckling i enlighet med dessa mål.

Brister som måste åtgärdas

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare har inte medverkat vid utarbetandet av skolans ordningsregler (6 kap. 8 b § grundskoleförordningen).
- Skolan vidtar disciplinära åtgärder som inte är förenliga med författningarna (6 kap. 9 och 10 §§ grundskoleförordningen).
- Skolans likabehandlingsplan uppfyller inte de krav som ställs på en sådan plan (6 § lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever, 2 § förordning om barns och elevers deltagande i arbetet med en likabehandlingsplan).
- Skolan har lokalt konkretiserade betygskriterier som inte enbart utgår från de kunskaper som enligt kursplanerna krävs för respektive betyg (7 kap. 8 § grundskoleförordningen).
- Betyg sätts inte i alla ämnen i slutet av varje termin i årskurs 8 i ämnen och ämnesblock som inte har avslutats (7 kap. 4, 7 och 12 §§ grundskoleförordningen).
- Eleverna erbjuds inte språkval i enlighet med grundskoleförordningen (2 kap. 17 § grundskoleförordningen).
- Skolan saknar en arbetsplan som anger hur de nationella målen ska nås och som utarbetats under medverkan av representanter för eleverna och deras vårdnadshavare (2 kap. 23 § grundskoleförordningen).
- Skolans kvalitetsredovisning uppfyller inte förordningens krav (3 § förordningen om kvalitetsredovisning).
- Eleverna medverkar inte och elevernas vårdnadshavare ges inte möjlighet att delta i arbetet med kvalitetsredovisningen (4 § förordningen om kvalitetsredovisning).

Områden som är i behov av förbättringsinsatser

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- Kunskapsresultaten bör i högre grad ligga till grund för en utvärdering och utveckling av de undervisningsmetoder som tillämpas. Inte minst bör skolan analysera skillnaderna i kunskapsresultat mellan pojkar och flickor och vidta åtgärder för ökad måluppfyllelse.
- Utvecklingssamtalen bör utvecklas så att informationen om elevens kunskapsutveckling dels regelbundet omfattar alla ämnen, dels relateras till läroplanens och kursplanernas mål. Även de individuella utvecklingsplanerna bör utvecklas så att individuella mål och insatser relateras till de nationella målen för utbildningen.

- Läroplanens och kursplanernas strävansmål bör i högre utsträckning ange inriktningen för undervisningens inriktning och variationen i arbetssätt bör öka så att utrymme ges för olika kunskapsformer.
- Skolan bör utveckla elevernas inflytande över arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Eleverna bör få ökade möjligheter att delta i planering och utvärdering av den pedagogiska verksamheten och utveckla sin förmåga att arbeta i demokratiska former. Att målen för utbildningen klargörs för eleverna är en viktig förutsättning för deras möjligheter till inflytande.
- Rektorn bör tillse att alla elever i behov av särskilt stöd får sina behov tillgodosedda och att åtgärdsprogram upprättas oavsett i vilket ämne stödbehoven finns.
- Skolans personal bör ges möjlighet till fördjupade insikter i nationella riktlinjer och föreskrifter för utbildningen.
- Rektorn bör i det pedagogiska utvecklingsarbetet starkare markera det nationella uppdraget så att detta utgör utgångspunkten för arbetet på skolan.

Bedömningar

Nedan redovisas inspektionens bedömningar utifrån en fyrgradig kvalitetsskala enligt följande:

- *Mycket god* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav *väl* uppfylls.
- *God* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav i *huvudsak* uppfylls.
- *Mindre god* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav endast *delvis* uppfylls.
- *Ej godtagbar* kvalitet innebar en *ansvärd avvikelse* från styrdokumentens mål och krav.

1 KUNSKAPER

Inom detta granskningsområde behandlas skolans kunskapsresultat och arbetet för att varje elev ska nå de nationella målen för lärandet uttryckta i läroplan och kursplaner. Vidare granskas vilka förutsättningar skolan ger för att eleverna ska nå målen.

1.1 Kunskapsresultat

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om eleverna tillägnar sig kunskaper i enlighet med läroplanens och kursplanernas mål.

Tabell 1: Resultatmätt för elever i årskurs 9 i Flahultsskolan, Jönköpings kommun respektive riket.

	Skolan			Kommunen			Riket		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007	2005	2006	2007
Meritvärde	198,8	203,3	206,3	207,6	207,5	205,9	206,3	206,8	207,3
Andel (%) behöriga till nationellt program	86,3	89,9	88	88,1	89,6	87,1	89,2	89,5	89,1
Andel elever som nått målen i alla ämnen.	77,6	75,2	74,6	77,0	76,9	75,2	75,5	76,0	76,1

Källa: Skolverkets statistik

Kommentar:

På Flahultsskolan har det genomsnittliga meritvärdet i elevernas slutbetyg successivt ökat under de tre senaste åren. År 2007 var det i stort sett i nivå med kommunsnittet men något lägre än rikssnittet. Den positiva resultattrenden är emellertid framför allt ett utslag av en resultatförbättring bland flickorna. Skillnader i meritvärde mellan pojkar och flickor har ökat under den senaste treårsperioden och uppgick år 2007 till 33 betygspoäng. Flickornas genomsnittliga meritvärde var då 222,3 medan pojkarnas genomsnitt var 189,4.

Enligt Skolverkets analysverktyg Salsa, som innebär att hänsyn tas till skolans elevsammansättning, framträder att elevernas genomsnittliga meritvärde har varit lägre än det modellberäknade värdet under samtliga de tre åren 2005 – 2007. Skillnaden har dock stegvis minskat.

Andelen elever med behörighet till nationellt program har varierat något under de tre senaste åren och uppgick år 2007 till 88 procent, vilket var något över kommunsnittet och strax under rikssnittet. Pedagogerna beskrev i intervjuerna att skolan under senare tid tydligt prioriterat stödinsatser i de tre behörighetsgivande ämnena, engelska, matematik och svenska.

Andelen elever som uppnådde målen i ett eller flera ämnen har samtidigt minskat under de tre senaste åren och var år 2007 74,6 procent, vilket var något under såväl kommunsnittet som rikssnittet. Framför allt är det en allt större andel pojkar på Flahultsskolan som inte får fullständigt slutbetyg. År 2007 gällde det mer än en tredjedel av pojkarna. Enligt Salsa var andelen elever som inte uppnått målen på Flahultsskolan något större än modellberäknat värde utifrån elevsammansättning och skillnaden mellan modellberäknat och faktiskt utfall har ökat sedan år 2005.

Med undantag för de könsrelaterade resultatskillnaderna, är skillnaderna mellan Flahultsskolans resultat och genomsnittet i såväl Jönköpings kommun som riket sammantaget relativt begränsade, utifrån de ovan nämnda resultatmått.

1.2 Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultat

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om lärarna följer upp resultaten så att undervisningsmål och metoder ständigt kan prövas och utvecklas i förhållande till styrdokumentens krav,
- om kunskapsresultaten följs upp i alla ämnen,
- om kunskapsresultaten följs upp regelbundet under hela skoltiden,
- om utvecklingssamtal genomförs om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas,
- om en framtätsyftande individuell utvecklingsplan upprättas i samband med utvecklingssamtalen.

Bedömning av området Uppföljning av kunskapsresultaten:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Lärarna följer kontinuerligt upp elevernas kunskapsutveckling i alla ämnen utifrån observationer, elevarbeten, prov och diagnostiska tester. Resultaten kommuniceras regelbundet med elever och föräldrar. En utveckling behövs dock i följande avseenden:

Uppföljning av resultaten

Enligt läroplanen måste skolans verksamhet utvecklas så att den svarar mot uppställda mål. Detta kräver att undervisningsmålen ständigt prövas, resultaten följs upp och utvärderas och att nya metoder prövas och utvecklas. Ett sådant arbete måste ske i ett aktivt samspel mellan skolans personal och elever och i nära kontakt med såväl hemmen som det omgivande samhället.

Utifrån analyser av kunskapsresultaten på skolnivå har åtgärder vidtagits för ökad måluppfyllelse. Åtgärderna har dock främst varit av organisatorisk karaktär och i mindre grad inneburit en utveckling av lärarnas undervisningsmetoder. Kunskapsresultaten bör följaktligen i högre grad även ligga till grund för en utvärdering och utveckling av de undervisningsmetoder som tillämpas, för att utröna om de gynnar önskvärda läroprocesser i förhållande till styrdokumentens krav. Inte minst bör skolan analysera skillnaderna i kunskapsresultat mellan pojkar och flickor och vidta åtgärder för ökad måluppfyllelse.

Utvecklingssamtal

Enligt grundskoleförordningen ska läraren fortlöpande informera eleven och elevens vårdnadshavare om elevens skolgång. Minst en gång varje termin ska läraren, eleven och elevens vårdnadshavare samtala om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas. Informationen vid utvecklingssamtalet bör grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i relation till målen i läroplanen och kursplanerna.

Inför de terminsvisa utvecklingssamtalen som hålls på Flahultsskolan får varje elev, utifrån sin gällande individuella utvecklingsplan, beskriva sina ambitioner och eventuella hinder i engelska, matematik och svenska samt i tre valfria ämnen. Undervisande lärare kommenterar sedan elevens beskrivning varefter planen skickas med eleven hem för diskussion mellan elev och föräldrar. Skolans rutiner innebär enligt samtliga intervjuade att utvecklingssamtalet ofta blir väl förberett av alla parter och att ett bra underlag finns för att fastställa en ny individuell utvecklingsplan. Skolans rutiner medför dock att informationen om elevernas kunskapsutveckling inte omfattar alla ämnen, något flera elever och föräldrar uttrycker att de önskar och också har rätt till. Av intervjuer med elever och föräldrar framgår vidare att informationen om elevernas kunskapsutveckling inte på ett tydligt sätt relateras till kursplanernas eller

läroplanens mål. Utvecklingssamtalen bör följaktligen utvecklas så att informationen om elevens kunskapsutveckling dels regelbundet omfattar alla ämnen, dels relateras till målen för utbildningen.

Individuell utvecklingsplan

Enligt grundskoleförordningen ska läraren vid utvecklingssamtalet i en framåt-syftande individuell utvecklingsplan skriftligt sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna.

I likhet med utvecklingssamtalen saknas i de exempel på individuella utvecklingsplaner som inspektörerna tagit del av en tydlig koppling till läroplanens eller kursplanernas mål. Även de individuella utvecklingsplanernas kvalitet bör följaktligen utvecklas i detta avseende.

1.3 Bedömning och betygssättning

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om lärarna gör en allsidig bedömning av elevernas kunskaper,
- om lärarna använder resultaten från de nationella ämnesproven för att bedöma elevers kunskapsutveckling och som stöd för betygssättning,
- om lärarna vid bedömning och betygssättning utgår från de nationella målen i kursplanerna och från betygskriterierna,
- om lärarna vid betygssättningen utnyttjar all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till kraven i kursplanerna,
- om betyg sätts enligt författningarnas krav,
- om betygskatalog förs enligt bestämmelserna.

Bedömning av området Bedömning och betygssättning:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Vid inspektionen framkom inte annat än att lärarna gör en allsidig bedömning av elevernas kunskaper utifrån den undervisning som bedrivs, beaktar all tillgänglig information, såväl muntliga som skriftliga bevis på kunskaper och använder de nationella proven som stöd vid betygssättningen. Bedömningsdiskussioner förs mellan lärare som undervisar i samma ämne och över ämnesgränserna inom arbetslagen. Lärarna samarbetar även i vissa fall vid bedömning av provresultat. För att ytterligare säkerställa en likvärdig bedömning och betygssättning har ett samarbete inletts med andra skolor i kommunen. Behov av utveckling finns dock i följande avseende:

Utgångspunkt vid bedömning och betygssättning

Lärarna ska vid bedömning och betygssättning utgå från de nationella målen i kursplanerna och från de nationellt fastställda betygskriterierna. Flahultsskolan har utformat lokalt konkretiserade betygskriterier som i vissa fall omfattar beteende- och aktivitetsaspekter. Inspektörerna vill framhålla att betygskriterier i enlighet med nationella riktlinjer enbart ska utgå från uppnådda kunskapskvaliteter.

Betygssättning enligt författningarnas krav

Betyg ska enligt grundskoleförordningen sättas i slutet av varje termin i årskurs 8 och i slutet av höstterminen i årskurs 9. När betyg sätts innan ett ämne eller ett ämnesblock har avslutats, ska de kunskaper bedömas som eleven inhämtat i ämnet eller ämnesblocket fram till och med den aktuella terminen. I inspektionen framkom att elever inte erhåller betyg i samtliga ämnen i årskurs 8. Skolan måste följaktligen finna former för hur betygssättningen kan hanteras så att betyg kan sättas i samtliga ämnen.

1.4 Genomförande av utbildningen

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot anger inriktningen för skolans utbildning,
- om organisation och arbetssätt ger utrymme för olika kunskapsformer,
- om eleverna ges möjlighet till inflytande och ansvarstagande över det egna lärandet,
- om eleverna ges kunskap om demokratins principer och utvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former,
- om undervisningen är allsidig och saklig,
- om de som arbetar i skolan samverkar för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande,
- om skolan samverkar med arbetslivet och närsamhället.

Bedömning av området Genomförande av utbildningen:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Undervisningen på Flahultsskolan bedrivs i stor utsträckning ämnesuppdelat. Vissa exempel finns dock på samverkan mellan lärare och på tematiska, ämnesövergripande inslag i syfte att skapa helhet och sammanhang. Planer finns också på utöka det ämnesövergripande arbetet då skolans lokaler byggts om. Ett arbete pågår för närvarande med att utveckla samverkan med avlämnande skolor så att en bättre kontinuitet i elevernas grundskoleutbildning kan utvecklas. Skolan har etablerat en väl fungerande samverkan med arbetsliv och samhälle, dels genom studiebesök och praktisk arbetslivsorientering, dels genom ett nära samarbete med närpolis och socialtjänst. Vid inspektionen framkom för övrigt inte annat än att undervisningen på Flahultsskolan är allsidig och saklig. Vid en bedömning av det här området som en helhet finns det dock ett antal områden som inte fungerar tillfredsställande.

Utbildningens inriktning

Enligt läroplanen anger mål att sträva mot inriktningen på skolans arbete. De anger därmed en önskad kvalitetsutveckling i skolan. Av läroplanen framgår vidare att kunskap kommer till uttryck i olika former – såsom fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet – som förutsätter och samspelar med varandra. Skolans arbete måste inriktas på att ge utrymme för olika kunskapsformer och att skapa ett lärande där dessa former balanseras och blir till en helhet. Läraren ska likaså enligt läroplanen svara för att eleverna får pröva olika arbetssätt och arbetsformer.

I intervjuer med lärarna och rektorn framkom att det är uppnåendemålen snarare än strävansmålen som styr undervisningen, även om en viss variation finns mellan lärare och ämnen. Enligt de intervjuade eleverna var variationen i arbetssätt och arbetsformer begränsad och undersökande arbetssätt ovanliga. Inslag i syfte att träna problemlösning, förmågan att kritiskt granska fakta och förhållanden och att bedöma konsekvenser var enligt eleverna mindre vanligt förekommande. Med några undantag gav lektionsbesöken en liknande bild. Inspektörerna bedömer att undervisningen behöver ses över så att den i högre utsträckning tar sin utgångspunkt i strävansmålen och eleverna i högre grad ges utmaningar och möjligheter att få pröva olika arbetssätt och utveckla olika kunskapsformer.

Inflytande och ansvarstagande för egna lärandet

Läraren ska enligt läroplanen se till att alla elever får ett reellt inflytande på arbetsätt, arbetsformer och undervisningens innehåll och detta inflytande ska öka med elevernas stigande ålder och mognad. Rektorn ska se till att arbetsformerna utvecklas så att elevinflytande gynnas.

Vid elevintervjuerna framkom att elevernas inflytande över undervisningens arbetsformer och innehåll varierade beroende på lärare och ämne. Enligt såväl lärare som elever var dock inflytandet som regel begränsat till val av i vilken ordning givna arbetsmoment skulle genomföras eller val av redovisningsform samt val av grupp i ämnen med nivågruppering.

En viktig förutsättning för elevernas möjligheter till inflytande är att målen för ut-

bildningen klargörs. På Flahultsskolan informerar lärarna som regel om målen i kursplanerna vid terminens början, i vissa fall genom att hänvisa till de lokalt konkretiserade kursplaner som finns på skolans hemsida. Däremot anknyter lärarna sällan kontinuerligt till målen inför olika undervisningsmoment och de elever inspektörerna talade med var genomgående ovissa om undervisningens syfte eller vilka kursplanemål som skulle nås.

Elevinflytandet behöver följaktligen utvecklas så att eleverna, utifrån en förbättrad målkännedom, får ett ökat inflytande över såväl arbetssätt, arbetsformer som undervisningens innehåll.

Arbetssätt som utvecklar elevernas förmåga att arbeta i demokratiska former

Enligt läroplanen ska skolan sträva efter att varje elev har kunskap om demokratins principer och utvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former. Läraren ska tillsammans med eleverna planera och utvärdera undervisningen och förbereda eleverna för delaktighet och medansvar och för de rättigheter och skyldigheter som präglar ett demokratiskt samhälle.

Vid intervjuer med skolledning, lärare och elever framkom att eleverna i begränsad utsträckning deltar i planering och utvärdering av undervisningen. De ges inte heller möjlighet att delta i framtagandet av skolövergripande planer och utvärderingar. Ett elevråd finns på skolan, men såväl dess representanter som andra elever på skolan, uppgav att detta främst behandlar frågor som gäller skolans materiella utrustning, exempelvis papperskorgar och skolklockor, och sällan frågor som berör den pedagogiska verksamheten. Liknande gäller klassråden, som för övrigt hålls med varierande regelbundenhet beroende på klass.

Skolan bör följaktligen i ökad utsträckning ge eleverna möjligheter att delta i planering och utvärdering av den pedagogiska verksamheten och på olika sätt utveckla sin förmåga att arbeta i demokratiska former.

1.5 Anpassning av verksamheten till elevernas behov

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om undervisningen anpassas till varje elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande,
- om särskilt stöd ges till barn och elever som har svårigheter i skolarbetet,
- om det vid behov av särskilda stödåtgärder alltid upprättas åtgärdsprogram som uppfyller författningarnas krav.

Bedömning av området Anpassning av verksamheten till elevernas behov:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

För att möjliggöra en individanpassad undervisning har Flahultsskolan skapat mindre undervisningsgrupper i flera ämnen, vilket i vissa fall inneburit att en motivations- och kunskapsmässig nivågruppering skett. Grupperna skiljer sig åt framför allt vad gäller arbetstakt, arbetsmaterial och möjligheter till individuellt stöd. Gruppindelningen tycks emellertid vara flexibel, intervjuade elever och lärare vittnar om frekventa gruppbyten och hävdar att grupperingen inte medför några ”fast-låsningseffekter”. Inspektörerna vill ändå framhålla vikten av att skolan är observant på att nivågrupperingen inte leder till för lågt ställda förväntningar på eleverna i vissa grupper. Utifrån skolans faktiska resultat gäller det i synnerhet förväntningar på pojkarnas kunskapsutveckling. Skolan erbjuder även eleverna möjligheter till stöd genom läxläsning under handledning i skolan och under loven assisterar fritidsledare och elevassistent elever som vill ägna tiden åt skolarbete. För elever som har nått längre i sin kunskapsutveckling erbjuds bland annat möjligheter till att läsa in gymnasiekurser. Behov av utveckling finns dock i följande avseenden:

Särskilt stöd

Enligt läroplanen har skolan ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla. Skollagen anger att särskilt stöd ska ges till elever som har svårigheter i skolarbetet. Rektorn ska se till att behovet utreds, om det genom uppgifter från skolans personal, en elev, elevens vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att eleven kan ha behov av särskilda stödåtgärder.

På Flahultsskolan identifieras elever i behov av särskilt stöd tidigt dels genom överlämnandekonferenser med avlämnande skola, dels genom tester och lärarnas observationer i årskurs 7. I årskurs 7 tillgodoses elevernas stödbehov i första hand genom anpassat arbetsmaterial och eventuella hjälpmedel som anvisats av arbetslagets specialpedagog. Vid behov kompletteras detta med individuell stödundervisning av specialpedagogen i årskurs 8 och 9 i ämnena engelska, matematik och svenska. Enligt elevvårdsteamet får alla elever i behov av stöd någon form av stöd, men inte alltid tillräckligt med stöd för att nå målen. Skolan bör följaktligen förbättra arbetet med särskilt stöd så att adekvata stödåtgärder alltid sätts in när det framkommer att en elev riskerar att inte nå målen för ett ämne.

Åtgärdsprogram

Enligt grundskoleförordningen ska, som nämnts ovan, rektorn se till att en elevs behov av särskilda stödåtgärder utreds. Om utredningen visar att eleven behöver särskilt stöd, ska rektorn se till att ett åtgärdsprogram upprättas. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses samt hur åtgärder ska följas upp och utvärderas. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när åtgärdsprogrammet utarbetas.

På Flahultsskolan upprättas åtgärdsprogram i enlighet med förordningen om en elev är i behov av sociala stödåtgärder eller riskerar att inte nå målen i ämnena engelska, matematik och svenska. I övriga ämnen, i vilka en elev riskerar att inte nå

målen, upprättas istället skriftliga överenskommelser mellan lärare och elev. Dessa överensstämmor dock inte till fullo med författningarnas krav. Arbetet med åtgärdsprogram bör följaktligen utvecklas så att rektorn kan säkerställa att sådana finns upprättade för alla elever i behov av särskilt stöd oavsett i vilket ämne stödbehov föreligger.

2 NORMER OCH VÄRDEN

Inom detta granskningsområde behandlas skolans arbete för att påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dessa komma till uttryck i vardaglig handling.

2.1 Normer och värden i studiemiljö och samvaro

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan utgör en trygg miljö,
- om skolan har en studiemiljö som är inriktad på lärande och ger stöd åt att utveckla kunskaper,
- om skolan/lärarna bedriver ett aktivt värdegrundsarbete,
- om skolan har ordningsregler som är utarbetade i samverkan med personal, elever och företrädare för elevernas vårdnadshavare,
- om skolan har upprättat en likabehandlingsplan i enlighet med bestämmelserna och dess mål och åtgärder är synliga i det dagliga arbetet.

Bedömning av området Normer och värden i studiemiljö och samvaro:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Flahultsskolans arbete med normer och värden är i flera avseenden mycket väl utvecklat och verksamheten präglas av en påtaglig omsorg om den enskildes elevens välbefinnande och utveckling. I de fall tendenser till kränkningar eller trakasserier uppdagas agerar personalen snabbt och konsekvent. Värdegrundsarbetet framstår som integrerat i den vardagliga praktiken och de elever inspektörerna talat med uppger att de trivs och känner sig trygga. Skolan har även utvecklat ett nära samarbete med hemmen och flera exempel ges i intervjuerna på att skolan utgjort ett betydelsefullt stöd för familjerna i deras ansvar för barnens fostran och utveckling. Arbetsron på skolan har genom tydliga normer och regler förbättrats och studiemiljön blivit mer inriktad på lärande under senare tid, men det finns fortfarande vissa undantag från denna generella bild. Skolledningen är dock medveten om att fortsatta insatser krävs. Brister föreligger i följande avseenden:

Ordningsregler

Rektorn ansvarar enligt grundskoleförordningen för att det finns ordningsregler för varje skola. Ordningsreglerna ska utarbetas och följas upp under medverkan av lärare och övrig personal samt företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare. Flahultsskolans ordningsregler är kända av eleverna, men eleverna eller deras vårdnadshavare har inte varit med i utarbetandet och deltar inte heller i en kontinuerlig uppföljning av dessa regler. En bredare medverkan, och därmed förankring, krävs enligt grundskoleförordningen.

Enligt grundskoleförordningen är de disciplinära åtgärder som kan vidtas, om en elev uppträder olämpligt eller gör sig skyldig till förseelser av olika slag, begränsade till utvisning från undervisningslokalen under pågående undervisningspass eller till att låta eleven under uppsikt stanna i skolan högst en timme efter skoldagens slut.

Inspektörerna kan konstatera att Flahultsskolan genom sina normer och regler visar en tydlig strävan efter ordning och reda. För att motverka nedskräpning och skadegörelse har exempelvis alla elever i allmänpreventivt syfte ålagts att på schemalagd tid delta i skötseln av skolans lokaler. Skolan har också markerat att eventuella förseelser (från för sen ankomst till skadegörelse) får tydliga konsekvenser, i paritet med felstegens vikt. Det innebär bland annat att elever som gör sig skyldiga till skadegörelse kan få tjänstgöra som vaktmästarens medhjälpare under ett antal lov dagar. Även om denna påföljd vilar på en så kallad frivillig överenskommelse mellan skolan å ena sidan och elev och vårdnadshavare å andra sidan kan inspektörerna konstatera att den som disciplinär åtgärd överskrider det som skolförfattningarna tillåter.

Likabehandlingsplan

Enligt lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever ska huvudmannen för verksamheten eller den huvudmannen bestämmer se till att det finns en likabehandlingsplan för varje enskild verksamhet. Planen ska syfta till att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga trakasserier och annan kränkande behandling. I planen ska planerade åtgärder redovisas. Enligt förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med en likabehandlingsplan ska planen upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barnen eller eleverna vid den verksamhet för vilken planen gäller.

Flahultsskolans likabehandlingsplan återger en vision, mål för och allmänna inslag i den förebyggande verksamheten, rutiner för informationsspridning liksom rutiner och ansvarfördelning vid eventuella händelser. Inspektörerna kan konstatera att planen är känd bland personal och elever och till stor del utgör ett "levande dokument" som återspeglas i verksamheten. Planen vilar emellertid inte på en aktuell kartläggning av risker eller kritiska områden i verksamheten och den saknar konkreta åtgärder som ska påbörjas eller genomföras under året i förhållande till dessa. Det gäller även konkreta åtgärder om personal kränker elev. Dessutom har eleverna inte givits möjlighet att delta i planens upprättande eller årliga uppföljning. Flahultsskolan måste följaktligen utveckla likabehandlingsplanen och arbetet med denna i

nämnda avseenden.

3 LEDNING OCH KVALITETSARBETE

Inom detta granskningsområde behandlas tillgång till utbildning samt verksamhetens ledning och personal och hur skolan följer de nationella bestämmelserna som omfattar dessa grupper. Inspektionen granskar dessutom rektorns och personalens ansvarstagande för skolans målinriktning och myndighetsutövning samt hur skolans kvalitetsarbete fungerar för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen.

3.1 Tillgång till likvärdig utbildning

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan tar emot elever enligt bestämmelserna,
- om varje elev erbjuds det garanterade antalet undervisningstimmar,
- om skolan erbjuder eleverna valmöjligheter i enlighet med författningarna,
- om skolan erbjuder eleverna studie- och yrkesorientering,
- om eleverna har tillgång till nödvändig utrustning och ändamålsenliga lokaler,
- om utbildningen är avgiftsfri för alla elever med undantag av enstaka inslag som kan föranleda obetydlig kostnad.

Bedömning av området Tillgång till likvärdig utbildning:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Flahultsskolan tar emot elever enligt bestämmelserna, erbjuder eleverna en mängd valmöjligheter och en god studie- och yrkesorientering. De smärre avgifter som förekommer är rimliga och utbildningen kan betraktas som avgiftsfri. Enligt skolledningen är det något oklart om eleverna totalt sett får den garanterade undervisningstiden under sin grundskoletid. En samverkan har inletts med avlämnande skolor bland annat för att klara ut hur det förhåller sig i detta avseende. Som tidigare nämnts är skolans lokaler undermåliga men en totalrenovering ska enligt kommunens planer vara genomförd hösten 2009. Inspektörerna bedömer att följande bör ses över:

Valmöjligheter

Enligt grundskoleförordningen ska som språkval erbjudas minst två av språken franska, spanska eller tyska. Som alternativ till detta språkval ska erbjudas det språk som eleven har rätt till modersmålsundervisning i, svenska som andraspråk för elever som i övrigt får undervisning i detta ämne, svenska för elever som i övrigt får undervisning i detta ämne, engelska eller teckenspråk. Det senare gäller om eleven

och elevens vårdnadshavare önskar det och minst fem elever väljer aktuellt alternativ.

På Flahultsskolan erbjuds eleverna möjlighet att läsa franska, spanska eller tyska. Som ett alternativ erbjuds stödundervisning i svenska, engelska och matematik. Inspektörerna bedömer att skolan måste informera eleverna och deras vårdnadshavare om de valmöjligheter som finns inom ramen för språkvalet enligt grundskoleförordningen samt erbjuda alternativ i enlighet med denna förordning. Skolan måste uppmärksamma att språksvalsalternativen inte får ersätta behövlig stödundervisning i ett ämne samt att matematik inte inryms inom möjliga alternativ.

3.2 Personalens utbildning och kompetensutveckling

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolans pedagogiska personal har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver,
- om skolans pedagogiska personal har nödvändiga insikter i de föreskrifter som styr utbildningen,
- om skolans pedagogiska personal får den kompetensutveckling som de behöver för att kunna utföra sina arbetsuppgifter på ett professionellt sätt,
- om rektor genom utbildning och erfarenhet har förvärvat pedagogisk insikt.

Bedömning av området Personalens utbildning och kompetensutveckling:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Rektorn har genomgått den statliga rektorsutbildning och har lång erfarenhet som både pedagog och skolledare. Personalen har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver och får kontinuerligt kompetensutveckling. Det som tidigare framkommit vad avser uppföljning av resultaten, utbildningens inriktning samt bedömning och betygsättning på Flahultsskolan visar dock att personalen bör ges möjlighet till fördjupade insikter i nationella riktlinjer och föreskrifter för utbildningen.

3.3 Rektors ansvar

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om rektorn håller sig förtrogen med det dagliga arbetet,
- om rektorn som pedagogisk ledare tar det övergripande ansvaret för att verksamheten inriktas på att nå de nationella målen,
- om rektorn tar ansvar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen,
- om rektorn fattar beslut enligt bestämmelserna.

Bedömning av området Rektors ansvar:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Rektorn är enligt inspektörernas bedömning förtrogen med verksamheten, tar ansvar för att verksamheten utvecklas och fattar de beslut som ankommer på rektorn. Behov av utveckling finns dock i följande avseenden:

Rektor som pedagogisk ledare

Skollagen anger att det åligger rektorn att särskilt verka för att utbildningen utvecklas och läroplanen anger att rektorn har det övergripande ansvaret för att verksamheten inriktas på att nå de nationella målen. Enligt läroplanen har rektorn dessutom ett särskilt ansvar för bland annat elever i behov av särskilt stöd, utveckling av elevinflytande och ämnesintegration. Som framkommit tidigare finns vissa behov av utveckling i dessa avseenden. Rektorn på Flahultsskolan har enligt intervjun medvetet prioriterat arbetet med de sociala frågorna i syfte att skapa ett gynnsamt studieklimat. Samtidigt har rektorn givit arbetslagen i uppgift att arbeta för en högre måluppfyllelse och enligt rektorn är det först nu tid för en tydligare ledning av den pedagogiska verksamhetens utveckling. Inspektörerna instämmer i att det behövs en tydligare ledning från rektors sida av skolans arbete med kunskapsuppdraget för att tillse att det utvecklas mot de nationella målen.

3.4 Kvalitetsarbete

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete, det vill säga planerar, följer upp och utvärderar sin verksamhet samt tar tillvara resultaten och omsätter dessa i åtgärder, för att förbättra måluppfyllelsen,

- om kvalitetsarbetet dokumenteras i en kvalitetsredovisning som innehåller en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen nåtts och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för att öka måluppfyllelsen.

Bedömning av området Kvalitetsarbete:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Av intervjuerna framgår att personalen kontinuerligt arbetar med att följa upp och utvärdera verksamheten på olika sätt, men att detta underlag inte ställs samman och analyseras på skolnivå eller relateras till de nationella målen på något systematiskt sätt. Därmed saknas ett tillfredsställande underlag för en prioritering av **åtgärder för ökad måluppfyllelse**. Behov av utveckling finns därför i följande avseenden:

Systematiskt kvalitetsarbete

Enligt grundskoleförordningen ska varje skola ha en arbetsplan för genomförandet av de fastställda målen för utbildningen. Arbetsplanen ska utarbetas under medverkan av lärare och övrig personal samt företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare.

Flahultsskolan saknar en arbetsplan och därmed en betydelsefull hörnsten i skolans kvalitetsarbete. En kortfattad vision för skolans utveckling finns, med mål som till stor del överensstämmer med de nationella, men ingen arbetsplan som anger *hur* de nationella målen ska nås och som den kontinuerliga utvärderingen av verksamheten kan ta sin utgångspunkt i. Inspektörerna bedömer att skolans kvalitetsarbete måste utvecklas genom att en arbetsplan upprättas. Arbetsplanen måste dessutom utarbetas under medverkan av lärare och övrig personal samt företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare.

Kvalitetsredovisning

Enligt förordningen om kvalitetsredovisning ska arbetet med kvalitetsredovisning främja skolornas kvalitetsarbete och därigenom bidra till att förverkliga utbildningarnas nationella mål. Kvalitetsredovisningen syftar även till att ge information om verksamheten och dess måluppfyllelse. I kvalitetsredovisningen ska verksamhetens förutsättningar, arbetet i verksamheten och utbildningens måluppfyllelse redovisas och likaså en uppföljning och utvärdering av likabehandlingsplanen. Förutom en bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats ska kvalitetsredovisningen även innehålla en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för ökad måluppfyllelse. Kvalitetsredovisningen ska utarbetas under medverkan av lärare, övrig personal och elever och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet.

Flahultsskolans kvalitetsredovisning för läsåret 2006/07 ger en bild av skolans verksamhet och återger vissa väsentliga pedagogiska resultat. Redovisningen av kun-

20 (20)

skapsresultaten är dock mycket begränsad och resultatanalysen knapphändig. Inspektörerna bedömer att skolans kvalitetsredovisning inte uppfyller förordningens krav. Analysen av måluppfyllelsen i förhållande till de nationella målen bör utvecklas och de åtgärder som föreslås för att förbättra måluppfyllelsen bör ha en tydligare koppling till uppnådda resultat. Dessutom måste elever vara delaktiga och vårdnadshavare ges möjlighet att delta vid upprättandet av kvalitetsredovisningen.

2008-06-11 Lund

Birgitta Henecke

Nils Pihlsgård